

ฉบับที่ 6 ปี 2567



# เกาะกระแสโพล

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ

## คนไทยกับความหลากหลายทางเพศ



วิมลรัตน์ ศานติธรรม  
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

## คนไทยกับความหลากหลายทางเพศ

ความหลากหลายทางเพศ เพศสภาพ เพศทางเลือก เอกลักษณ์ทางเพศ เพศวิถี หรือ LGBTQ+ หมายถึง บุคคลที่มีเพศกำเนิดกับเพศสภาพไม่สอดคล้องกัน และมีอัตลักษณ์ทางเพศหรือรสนิยมทางเพศที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ที่จำแนกเพศเป็นชายหรือหญิงตามเพศกำเนิด ศัพท์ความหลากหลายทางเพศนี้ถูกบัญญัติขึ้นมาในโลกยุคดิจิทัล ทั้งในด้านรสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation) และอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) เป็นประเด็นที่สังคมในหลากหลายประเทศให้การยอมรับมากขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ในปี 2019 มี 28 ประเทศที่กำหนดให้การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันอย่างถูกกฎหมาย อีกทั้งเมื่อปี 2016 องค์การอนามัยโลกได้กำหนดวาระการพัฒนาสุขภาพที่ยั่งยืนของประชากรโลก โดยกำหนดว่า ภายในปี 2030 ประชากรทั่วโลกกำลังดำเนินการไปสู่เป้าหมายโลกที่สะท้อนความยุติธรรมสากลทางด้านสุขภาพที่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยให้คำมั่นว่าจะไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ประชากรกลุ่มนี้จะต้องเผชิญกับภาวะปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิตอย่างโดดเดี่ยวอีกต่อไป เพื่อที่จะต่อสู้กับความแตกต่างด้านกายภาพ สรีระ และจิตใจ ซึ่งมีผลต่อสภาวะสุขภาพอย่างมากที่ประชากร LGBTQ+ ต้องเผชิญ ประชากรทุกกลุ่มในโลกจะต้องเข้าใจถึงแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความหลากหลายทางเพศ เพื่อแสดงให้เห็นความมุ่งมั่นของสหประชาชาติในการคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเท่าเทียมกันของมวลมนุษยชาติในโลกต่อเอกลักษณ์ทางเพศและความหลากหลายทางเพศ

“สวนดุสิตโพล” มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ กรณี “คนไทยกับความหลากหลายทางเพศ” จำนวนทั้งสิ้น 1,017 คน (สำรวจทางออนไลน์) ระหว่างวันที่ 12-16 มิถุนายน 2566) โดยสรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

### 1. ประชาชนทราบหรือไม่ว่า “ตลอดเดือนมิถุนายนเป็นเดือนแห่งการเฉลิมฉลอง Pride Month เดือนแห่งความภาคภูมิใจของกลุ่ม หลากหลายทางเพศ (LGBTQ+)”

ประชากรรู้ว่า ตลอดเดือนมิถุนายนเป็นเดือนแห่งการเฉลิมฉลอง Pride Month	ร้อยละ
รู้	54.28
ไม่รู้	45.72

### 2. ประชาชนคิดอย่างไรกับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยปัจจุบัน

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ	ร้อยละ
สังคมไทยเปิดกว้าง ยอมรับในความหลากหลายทางเพศมากขึ้น	54.92
เป็นสิทธิของแต่ละคน ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน	32.51
บางส่วนยังไม่ยอมรับ มีมุมมองความคิดแบบเดิม ๆ อยู่	21.45
ควรมีกฎหมายรับรองสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ	16.94
อยากให้ระมัดระวังการแสดงออก บางครั้งไม่ค่อยเหมาะสม เกินขอบเขต	11.75

### 3. ตัวประชาชนเองให้การยอมรับเรื่องความหลากหลายทางเพศมากน้อยเพียงใด

การยอมรับของประชาชนในเรื่องความหลากหลายทางเพศ	ร้อยละ
ยอมรับ	84.56
ไม่ยอมรับ	15.44

4. ประชาชนคิดว่าสังคมไทยตระหนักรู้และให้ความสำคัญกับ “กลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+)” มากน้อยเพียงใด

ความตระหนักรู้และให้ความสำคัญของประชาชนในเรื่องความหลากหลายทางเพศ	ร้อยละ
มาก	49.95
ปานกลาง	33.92
น้อย	16.13

5. ในครอบครัว เพื่อน หรือที่ทำงาน ประชาชนเคยพบเห็นปัญหาการเหยียด ทำร้าย (ร่างกายและจิตใจ) เปรียบเทียบ ต่อว่า ฯลฯ ต่อบุคคลกลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) หรือไม่

การพบเห็นปัญหาการเหยียด ทำร้ายต่อบุคคลกลุ่มหลากหลายทางเพศ	ร้อยละ
ไม่เคยพบเห็น	53.00
เคยพบเห็น	47.00

6. ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่ว่าสังคมไทยปัจจุบันควรมีกฎหมายรับรอง “กลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+)”

ความคิดเห็นของประชาชนต่อกฎหมายรับรองกลุ่มหลากหลายทางเพศ	ร้อยละ
เห็นด้วย	75.41
ไม่เห็นด้วย	12.59
ไม่แน่ใจ	12.00

\*หมายเหตุ ผู้ตอบสามารถระบุความคิดเห็นได้มากกว่า 1 เรื่อง (ค่าร้อยละจึงคำนวณในแต่ละข้อ)

จากผลสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 54.28 รู้ว่าตลอดเดือนมิถุนายนเป็นเดือนแห่งการเฉลิมฉลอง Pride Month เดือนแห่งความภาคภูมิใจและเฉลิมฉลองของกลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) และไม่รู้ร้อยละ 45.72 โดยมองว่าปัจจุบันสังคมไทยเปิดกว้างยอมรับในความหลากหลายทางเพศมากขึ้นร้อยละ 54.92 และถือว่าเป็นสิทธิของแต่ละคนเพราะทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันร้อยละ 32.51 ถึงแม้จะมีประชาชนบางส่วนไม่ให้การยอมรับและยังคงมีมุมมองความคิดแบบเดิม ๆ อยู่ อีกทั้งเห็นว่าควรมีกฎหมายรองรับสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งควรระมัดระวังเรื่องการแสดงออกที่บางครั้งไม่เหมาะสมและเกินขอบเขต โดยประชาชนเองได้ให้การยอมรับเรื่องความหลากหลายทางเพศมากถึงร้อยละ 84.56 โดยมองว่าสังคมไทยตระหนักรู้และให้ความสำคัญกับ “กลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+)” ในระดับมาก ร้อยละ 49.95 ทั้งนี้ เคยพบเห็นปัญหาการเหยียด ทำร้ายร่างกายและจิตใจต่อบุคคลกลุ่มหลากหลายทางเพศ ร้อยละ 47.00 โดยร้อยละ 75.41 เห็นด้วยว่าสังคมไทยในปัจจุบันควรมีกฎหมายรับรองกลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+)

จากผลการสำรวจสะท้อนให้เห็นว่า ในภาพรวมสังคมไทยได้เปิดกว้างยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ถึงแม้จะยังพบเห็นการอคติทางเพศในครอบครัว เพื่อนหรือที่ทำงาน แต่ส่วนใหญ่มองว่าเรื่อง “เพศ” เป็นสิทธิของแต่ละบุคคล และมนุษย์ทุกคนควรมีเสรีภาพเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเดือนมิถุนายนเป็นเดือน Pride Month ทำให้เห็นการแสดงออกและร่วมยินดีในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น ซึ่งเป็นกระแสหรือเกิดการผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้การยอมรับในความหลากหลายทางเพศ จะเห็นได้จากพลังสังคมที่เรียกร้องให้มีการสมรสเท่าเทียมให้สิทธิต่อคู่ชีวิตเพศเดียวกัน และให้รับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว

อย่างเท่าเทียมในทุกเพศสภาวะ แม้ว่าการผ่านกฎหมายเพื่ออนุญาตให้มีการสมรสของเพศเดียวกัน หรือกลุ่ม LGBTQ+ จะยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ แต่แนวโน้มพฤติกรรมของ LGBTQ+ ในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวมีมากขึ้นในสังคมไทย รวมทั้งมีการสร้างครอบครัวกับคนต่างชาติ และร่วมกันตั้งรกรากถิ่นฐานในประเทศไทย ความเปิดกว้างในความหลากหลายทางเพศมีความเชื่อมโยงกับการเติบโตทางเศรษฐกิจในสังคมหนึ่ง ๆ ในทิศทางเดียวกัน คือ หากสังคมมีการยอมรับในเพศทางเลือกมากขึ้น เศรษฐกิจในสังคมนั้น ๆ จะดีขึ้นตามไปด้วย แต่ความเป็นจริงที่น่ากังวล คือ การใช้ชีวิตในปัจจุบันปลายที่ไม่มีลูกหลานมาคอยสนับสนุนช่วยเหลือทางการเงินและช่วยเหลือดูแลสุขภาพยามเจ็บป่วยแก่ชราจึงเป็นเรื่องที่กลุ่ม LGBTQ+ จะต้องให้ความสำคัญ

จากผลการศึกษาของสุภัทรา เพียรดี (2562) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน (Passion) และบรรยากาศองค์กร (Organization Climate) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อบรรยากาศในการทำงานและความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงองค์กรที่เปิดกว้างด้านการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ โดยสนับสนุนให้พนักงานผู้มีความหลากหลายทางเพศพัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานและบรรยากาศองค์กร ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมบุคลากรให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ เช่น เลือกใช้ถ้อยคำหรือแสดงกิริยาท่าทางที่เหมาะสมต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายในองค์กรและชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศของบุคลากรผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเปิดโอกาสให้พวกเขาเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเสรี สามารถเลือกได้ว่าต้องการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศในระดับใด แต่จะต้องวางตัวให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ซึ่งจะสามารถเป็นที่ยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ และจากผลการศึกษาของภคพงศ์ ปัญธิญา (2565) เรื่อง ทักษะคิด การรับรู้ และการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนและการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศมีความต้องการสิทธิในการใช้ชีวิตครอบครัวได้อย่างปกติและต้องการให้คนในครอบครัวทั้งสองฝ่าย ตลอดจนคนในสังคมเข้าใจยอมรับและเปลี่ยนแปลงต่อเรื่องเพศที่หลากหลาย และต้องการให้สามารถใช้ชีวิตครอบครัวได้อย่างปกติแบบคนทั่วไปที่มีการสร้างครอบครัว มีบุตร ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของเทิดเกียรติภณช์ แสงมณีจิรนนเดชา และรัตนพงษ์ สอนสุภาพ (2563) ศึกษาเรื่อง ความเสมอภาคของกลุ่มหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตร: โอกาสและความท้าทายของสังคมไทย พบว่าในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศไทยเห็นว่า ปัจจุบันสังคมไทยเปิดกว้างทางความคิดและยอมรับตัวตนที่หลากหลายของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น อันจะเป็นโอกาสที่กลุ่มหลากหลายทางเพศมีสิทธิที่จะสร้างครอบครัวอันเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้น การสนับสนุนให้สังคมไทยเปิดกว้างยอมรับความหลากหลายทางเพศ จึงถือเป็นเรื่องที่ดีและเหมาะสมตามครรลองการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยความเคารพในสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ แต่การดำเนินการดังกล่าวจะต้องคิดและพิจารณาให้รอบด้าน การผลักดันกระบวนการทางกฎหมายเพื่อให้เกิดการสมรสเท่าเทียม จำเป็นจะต้องกระทำไปพร้อมกับการสนับสนุนให้กลุ่ม LGBTQ+ ปรับพฤติกรรมการบริโภคของตัวเอง โดยควรมีการออมหรือลงทุนให้มากขึ้น ซึ่งภาคเอกชนและสถาบันการเงินอาจเสนอผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจให้กลุ่ม LGBTQ+ เกิดการวางแผนหลังเกษียณได้อย่างมั่นคง หรือผลิตภัณฑ์ที่เน้นการดูแล

กลุ่ม LGBTQ+ ในวัยเกษรา เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างพึ่งพากัน แต่ไม่พึ่งพิงและไม่เป็นภาระกับลูกหลานต่อไป

จากการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 30 (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่สอง) วันพุธที่ 27 มีนาคม 2567 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... หากกฎหมายฉบับนี้ผ่านการเห็นชอบจะทำให้กลุ่มคนผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับสิทธิ ดังนี้

- 1) อายุ 18 ปีบริบูรณ์หมั้นและสมรสได้ มีสถานะคู่สมรส
- 2) สิทธิจัดการทรัพย์สินคู่สมรส
- 3) สิทธิรับบุตรบุญธรรม
- 4) สิทธิการรักษาพยาบาล
- 5) สิทธิเสียภาษี การลดหย่อนภาษี
- 6) สิทธิยินยอมให้เข้าสู่กระบวนการรักษาพยาบาล และ
- 7) สิทธิประโยชน์สวัสดิการจากรัฐในฐานะคู่สมรส

ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... หรือสมรสเท่าเทียม อยู่ในขั้นตอนที่วุฒิสภาร่างหลักการในวาระที่หนึ่ง และตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และเสนอเข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภาในวาระที่สอง และวาระที่สาม เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จสิ้นแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ

1. ถ้าวางกฎหมายฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบจากวุฒิสภา ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่ 3 ในภูมิภาคเอเชียที่มีสิทธิการสมรสเท่าเทียมและจะเป็นประเทศแรกในภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวจะเป็นการยกระดับประเทศในสายตาของโลก

2. ดำเนินการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป เช่น ร่างพระราชบัญญัติรับรองเพศ คำนำหน้านาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. .... โดยสาระสำคัญของกฎหมายจะเป็นการคืนสิทธิให้กับบุคคล คู่หมั้น รับหมั้น คู่สมรส คนสามารถหมั้นและสมรสกันได้เมื่อทั้งสองฝ่ายมี 18 ปีบริบูรณ์ เมื่อบุคคลสองคนไม่ว่าจะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศกันจดทะเบียนสมรสรวมกันแล้วจะมีสถานะเป็นคู่สมรส ซึ่งจะไปเข้าเงื่อนไขของกฎหมายอื่น ๆ ที่รับรองสิทธิประโยชน์ของคู่สมรส อาทิ สิทธิการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิการเป็นผู้จัดการแทนทางอาญาที่เกี่ยวกับสามีภรรยา สิทธิรับมรดกหากอีกฝ่ายเสียชีวิต สิทธิรับบุตรบุญธรรม การลงนามยินยอมให้รักษาพยาบาลอีกฝ่าย สิทธิการจัดการศพ สิทธิได้รับประโยชน์และสวัสดิการจากรัฐในฐานะคู่สมรส เช่น สิทธิประกันสังคม สิทธิเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ ตามสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญไทย

3. สังคมจะมีความเข้าใจและตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศและจะเกิดการยอมรับมากขึ้น

4. กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศจะมีส่วนร่วมสร้างเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจในด้านแฟชั่น ความงามหรือด้านการแสดง เนื่องจากประชาชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการรวมกลุ่มกันในเชิงธุรกิจ

## บรรณานุกรม

เทิดเกียรติภณช์ แสงมณีจรรย์นเดชา, และ รัตนพงษ์ สอนสุภาพ. (2563). **ความเสมอภาคของกลุ่มหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตร: โอกาสและความท้าทายของสังคมไทย.** สืบค้น 18 มีนาคม 2567 จาก <https://grad.vru.ac.th/pdf-journal/JourTs1-14-1>

ธัชไท กิรติพงศ์ไพบูลย์. (25 มกราคม 2565). **สิ่งที่เห็นและอยากให้ “ประเทศไทย” เป็นจะต้องทำอย่างไร?**  
 สืบค้น 14 มีนาคม 2567 จาก <https://thaipublica.org/2022/01/future-thailand-thuttai-keeratipongpaiboon/>

**บันทึกการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมาย  
 แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (31 มกราคม 2567) (น.1-27).** กรุงเทพฯ: สำนักงาน  
 เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติม  
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ภักพวงศ์ ปัญธิญา. (2565). **ทัศนคติ การรับรู้ และการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนและการเรียกร้องสิทธิ  
 ความเท่าเทียมทางเพศของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย.** สืบค้น  
 18 มีนาคม 2567 จาก  
<https://ir.mju.ac.th/dspace/bitstream/12345678/1251/16312304011.pdf>

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, สวนดุสิตโพล. (18 มิถุนายน 2566). **คนไทยกับความหลากหลายทางเพศ.**  
 สืบค้น 11 มีนาคม 2567 จาก [https://dusitpoll.dusit.ac.th/UPLOAD\\_FILES/POLL/2566/PS-2566-3151.pdf](https://dusitpoll.dusit.ac.th/UPLOAD_FILES/POLL/2566/PS-2566-3151.pdf)

สุภัทรา เพียรดี. (2562). **ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลาย  
 ทางเพศ (LGBT) ต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน (Passion) และบรรยากาศองค์กร (Organization  
 Climate).** สืบค้น 18 มีนาคม 2567 จาก <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/crujournal/article/view/238533>

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักประชาสัมพันธ์. (27 มีนาคม 2567). **การประชุมสภา  
 ผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 30 (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่สอง).** สืบค้น 18 มีนาคม 2567 จาก  
[https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament\\_parcy/ewt\\_dl\\_link.php?nid=121948&filename=The\\_House\\_of\\_Representatives](https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=121948&filename=The_House_of_Representatives)

อัญมณี สัจจาสัย. (2565). **ความหลากหลายทางเพศ ตอนที่ 1 เพศสภาพ และ LGBTQ+ คืออะไร.**  
 กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักกฎหมาย, กลุ่มงานกฎหมาย 2